

Яшчэ да Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады «Правда» гоніць жаць...

Артыкул сп. А. Луцкевіч «Святло ў цені Грамады» («Б-на» № 32-314) патрабуе некаторых напраўку. Адцемлю тое, што мне добра ведама.

Хочучы паказы прычыны прасавец-касьці Грамады, аўтар, між іншага, адцемлюе, што «адыгрывалася тут таксама сваю ролю традыцыйная цягна на ўсход нашае праваслаўнае большасць».

Кажны гэтую традыцыйную цягну бальшыні зразуме пасвойму, прымеж таго, яна сягае на старшага часу, як апошніе чээркі XIX стагодзьдзя, калі была канчальна гвалтам злыківідавана Беларуская Праваслаўная Царква і заместа яе запанавала ў Беларусі расейская Праваслаўная Царква, таксама гвалтам уведзеная расейскай адміністрацыяй.

Адц. сп. Луцкевіч піша:

«Супрацоўнічалі з Грамадой нат людзі далёкі ад камунізму, а навет ведамыя беларускія нацыяналісты. Да тых калі належалі б. міністар замежных справаў А. Луцкевіч — галоўны публіцыст воргану Грамады «Беларускі Голас» сябтар Коўш — галоўны бухгалтер Беларускай Банку, які праз свае руکі прапушчалі доляры, высыланыя із Штокгольмскага Банку для Грамады ды інш. Р. Астроўскі быў галоўным скарбнікам Грамады. Ён, як дыроктар, злы́лецца адказным за ўздзенне камуністычных языкаў віленскую Беларускую Гімназію. Усе гэтыя людзі ды шмат іншых «тэхнічных працоўнікоў» былі апраўданыи польскім Акруговым Судом, тады як галоўны ідэялогі Грамады былі засуджаны за камуністычную прапаганду і з імкненіем адвараць Заходнюю Беларусь ад Польшчу на 8 году турмы».

І яшчэ:

«Правадыры, як мы ўжо казалі, падставілі па 8 годоў турмы, а меншыя дзеячы па 3 і 1,5 гады, тэхнічныя сілы спадарожнікі былі апраўданыи. Зь іх некаторыя, як прыкладам, Акінчыч, Астроўскі, Сарока ды іншыя з месца прыступілі да цеснага супрацоўніцтва з Паллякамі...».

Вось-жка выходзе, што спрадядлівы польскі суд вініх пакараў, а навінных апраўдаў. Я ня буду пералічваць усіх «вініх» і «нізвініх» ды ян змогбы гэта грабіць. Зацемлю толькі, што менаваны аўтар Антон Луцкевіч, а. Аляксандар Коўш і Радаслав Астроўскі ў часе Грамады былі камуністы ў тым значэнні, што належалі да камуністычнай партыі й выконвалі ейныя загады. Астроўскі быў скарбнікам Грамады, а камуністычнай партыі не дапусціла, каб гэта становішча займаў некамуністы. Як можна думаць, што скарбнік Грамады ня быў ейным ідэялогам! Калі-б Астроўскі быў камуністы, дык ён не скамунізіваў-бы младзі гімназіі, каторае быў дыректарам. Зацемлю яшчэ, што А. Луцкевіч быў рэдактарам усіх грамадзіскіх палітычных газетаў, што выходзілі ў Вільні, а ня толькі галоўным публіцыстом «Беларускага Голасу», як

піша аўтар (не ламято, ці пад такім на- зовам выхадзіла грамадаўская газета).

Астроўскі, Луцкевіч і Коўш дзеля таго былі апраўданыи польскім судом, што ў турме дали згоду на супрацоўніцтва з польскім урадам. А. Луцкевіч спадзіваўся, што даўшы такую згоду, мягчмыні будзе заставацца карысным беларускай справе, і запраўды ён заставаўся карысным, хоць былі гады, асабіства 1938—39, калі ён даслоўна галадаваў. Ня тое Астроўскі, ён пайшоў на такое-ж поўнае супрацоўніцтва з варожай Беларусам польскай адміністрацый і палітычнай паліцый, як уперад з бальшавікамі.

Сароку німа чаго сюльо сунуць. Ён быў тады малады дзяцок, да кіраўніцтва Грамады не належал, позніе ня быў арштаваны й суджаны. Фабіян Акін-

чыць быў прысланы з БССР камуністычнай партыі, як ейная давераная асона дзеля работы ў Грамадзе і наглядаў над ёй. Мог ён яўна прыехаць дзеля таго, што паходзіў з Заходняе Беларусі (спад Стоўбцаў). Афіцыйна Акінчыч быў праўны параднік. Ён разам з іншымі быў засуджаны, але ў турме пераарыентаваўся і быў з турмы звольнены.

Сп. Луцкевіч кажа: «Бальшыня беларускага актыву не пайшла на Грамаду». Дык-жэ ўся трагедыя ў тым, што пайшла.

(Заканчэнне на 4-ай бачыны)

15 жніўня «Правда» апубліковала прадавіцу пад загалоўкам: «Баявое заданне савецкага друку». Выяўленаца, што пасля дэтранізацыі Сталіна нічога і ў друку не зъмянілася, бо ў далей «баявым заданнем» савецкія прэзы ёсьць дэзарыентызація грамадзтва, ашуканне яго ды заганяне да працы й здаванін пленай гэта працы дэзржаве. У ўспомненні артыкуле «Правда» загадвае ўсёй савецкай прэсе узяцца паважа-за... збор ураджаю. Для нармальнага друку — заданне даволі дзіўнае, бо ў вікай вольнай дэзржаве прэса ў друк наагул сліў, жнівім ці вывазам гною на цікавіцца, падыдохі гэта сялянам, якія ведаюць, калі й як гэта рабіць. Толькі ў краінах пад камуністычным

прыгонам сяўба, жніво й здаваные прадуктаў дэзржаве — «баявое» заданне друку. Гэта ня значыць, што ўся гэтая армія журналістаў, карэспандэнтаў і пропагандыстў мае ўзядзіцы да выхадзіць на пожнію. Пастарому савецкі друк мусіць рабіць ціслі на калгасыні, заганіць іх на працу, хваліць ударнікаў, выкіраваць замала руціх — адным словам, выконваць ролю падганялага на фальварку.

Заданне ня толькі не баявое, але не ганаровае й няўдзячнае. Штогод, у часе інтэнсіўнай наявай работы, у савецкай прэсе начынаецца шум. У кожнай газэце загалоўкі крываць: «Вышы працу агітатару!», «Больш прапагандысту ў калгасы!», «Адказнаесьць работы агітата-ра! і да г. п.. Але з чым гэты бедны агітатор мае пайсыці да селяніні, якім аргументамі агітаваць яго, каб ён праца-ваў і аддаваў сваю працу дэзржаве?

Для прыкладу, восьмем толькі адзін 173-ці нумар «Звязды». Там чытаем, што Марыя Коршак і Марыя Стараўтава «дасягнулі вялікіх посьпехаў... сирпамі. За дзень яны зьбраўшы ад 25-ці да 30-ці сotых гектараў азімых». А дзе-ж тэхнікі: жняркі, камбайні? — Замест іх далей на поўдзе архічны гарбашкі серп. У Горадзенскім ужо прададзіцца пра-вал загатоўкі кармоў: німа сіласарэзак або яны некамплектныя. Вось зацемка пад загалоўкам: «Юныя памочнікі». Зь яе бачым, што на працу заганяна школу-молодзі і што «кажны вучань заба-візяўся выпрацаваць у калгасе за лета на мешні, чымся па 90 працадзён». Ня думаю, што дзесям выйдзе на карысць і на здароўе гэтага эксплюатація..

Далей зацемка — «Калгасы будуюць школы». Выяўленаца, у гэтым годзе калгасы Магілёўскай вобласці забавізяліся выбудаваць сваім коштам 150 пачатко-вых і сяродніх школ. А чаму гэтага на рабіцца? — Заданне спыніцца на падзержжцы Крэмля насыпіваў даўно, а ягоны выбух настуپіў беспасядрада пасля візіты ў Каіры савецкага міністра замежных справаў Шапілава.

Фармальна нацыяналізацыя Сүзскага канала была адказам на адкліканне амэрыканскага й брытанскага абіцання

і фінансаваць пабудову асуанскай

грబлі на Нілі, нязвичайна для Эгіпту

і архічны гарбашкі серп. У Горадзенскім ужо прададзіцца пра-вал загатоўкі кармоў: німа сіласарэзак або яны некамплектныя. Вось зацемка пад загалоўкам: «Юныя памочнікі». Зь яе бачым, што на працу заганяна школу-молодзі і што «кажны вучань заба-візяўся выпрацаваць у калгасе за лета на мешні, чымся па 90 працадзён». Ня думаю, што дзесям выйдзе на карысць і на здароўе гэтага эксплюатація..

Далей зацемка — «Калгасы будуюць школы». Выяўленаца, у гэтым годзе калгасы Магілёўскай вобласці забавізяліся выбудаваць сваім коштам 150 пачатко-вых і сяродніх школ. А чаму гэтага на рабіцца? — Заданне спыніцца на падзержжцы Крэмля насыпіваў даўно, а ягоны выбух настуپіў беспасядрада пасля візіты ў Каіры савецкага міністра замежных справаў Шапілава.

Калі-б у Сүзскім канфлікце прайграў

Захад

дык

гэта

і

з

пра

ад

з

